

Nd. **916. Frumvarp til laga** **[492. mál]**
um breyting á lögum nr. 9 13. febrúar 1970, um Iðnþróunarsjóð, sbr. lög nr. 43/1980.

(Lagt fyrir Alþingi á 107. löggjafarþingi 1984—85.)

1. gr.

Aftan við 1. gr. laganna komi tvær nýjar málsgreinar, svohljóðandi:

Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á samningi, dags. 12. desember 1969, um stofnun norræns iðnþróunarsjóðs fyrir Ísland, sbr. viðbótarsamning, dags. 29. apríl 1980.

Texti breytinganna fylgir lögum þessum og teljast þær hluti af þeim. Þegar þær hafa öðlast gildi að því er Ísland varðar skulu ákvæði samningsins þannig breytt hafa lagagildi hér á landi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Fylgiskjal.

A. 1. liður samningsins orðist svo:

Tilgangur.

Tilgangur sjóðsins er að stuðla að uppbyggingu alhliða og samkeppnishæfs atvinnulífs á Íslandi og skal hann leggja megináherslu á tækni- og iðnþróun og samvinnu á sviði iðnaðar og viðskipta milli Íslands og hinna Norðurlandanna.

B. 3. liður samningsins orðist svo:

Gengisákvæði.

Reikningseining sjóðsins skal vera jöfn einum bandaríkjadal. Lán, sem tekin eru í öðrum gjaldmiðli en bandaríkjadal, skulu endurlánuð í sama gjaldmiðli. Lán, sem veitt eru af eigin fé sjóðsins, má veita í öðrum gjaldmiðli eftir ákvörðun stjórnar sjóðsins.

C. 4. liður samningsins orðist svo:

Starfshættir.

Sjóðurinn starfar að verkefni sínu með því:

- a) að veita lán til ákveðinna verkefna, annaðhvort einn eða í samvinnu við aðra aðila,
- b) að ábyrgjast lán sem veitt eru af öðrum aðilum,
- c) að kaupa í sérstökum tilvikum hlutabréf í nýjum og starfandi fyrirtækjum, enda verði að því stefnt að selja hlutabréfin strax og aðstæður leyfa og hagkvæmt þykir,
- d) að veita í sérstökum tilvikum lán með hagstæðum kjörum eða framlög, m. a. til tækniadstoðar, rannsókna, vöruþróunar og markaðsathugana. Slík lán eða framlög mega samtals ekki nema meira en 10% af stofnfénu. Frá og með árinu 1980 er í sama tilgangi heimilt að ráðstafa til viðbótar 10% af eigin fé sjóðsins eins og það var í byrjun ársins 1980, auk 10% af rekstrarafgangi hvers árs, í fyrsta skipti af rekstrarafgangi ársins 1980.

Fé til ofangreindrar starfsemi fær sjóðurinn af stofnfé sínu, tekjum og með lántökum. Ákvarðanir um lánveitingar, hlutabréfakaup og ábyrgðir skulu vera í samræmi við almenn viðskiptasjónarmið.

Sjóðurinn skal stefna að því að tryggja eðlilega ávöxtun stofnfjár og eigin fjár. Lán, framlög eða ábyrgðir má veita til fyrirtækja í einkaeign eða í eigu opinberra aðila og til fjárfestingarlánasjóða sem hafa sama tilgang og sjóðurinn. Sama gildir um kaup á hlutabréfum.

Þess skal ávallt gætt að á móti óendurgreiddum stofnframlögum og lánum til sjóðsins standi lán með fullnægjandi tryggingum.

Sjóðurinn skal hafa náið samstarf við íslenskar lánastofnanir.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Með samningi ríkisstjórna Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar, dagsettum 12. desember 1969, var stofnaður norrænn iðnþróunarsjóður fyrir Ísland. Stofnun hans skapaði á sínum tíma ný viðhorf varðandi möguleika íslenskra iðnfyrirtækja til að fjármagna uppbyggingu og endurnýjun.

Sjóðurinn hefur tekið virkan þátt í margvíslegum verkefnum til eflingar íslenskum iðnaði. Meginviðfangsefnið samkvæmt stofnsamningi var að efla útflutningsiðnað og auðvelda aðlögun að breyttum markaðsaðstæðum á innlendum markaði vegna tollalækkana við aðild Íslands að EFTA.

Ráðstöfunarfé sjóðsins var í upphafi og til ársins 1980 einungis stofnfé hans, sem nam jafnvirði 14 milljóna bandaríkjadala, auk árlegra vaxta og afborgana af veittum lánum.

Hinn 29. apríl 1980 var undirritaður viðbótarsamningur við samninginn um stofnun norræns iðnþróunarsjóðs fyrir Ísland. Með þeim viðbótarsamningi voru gerðar tvær breytingar á samningnum.

Í fyrsta lagi var sjóðnum veitt heimild til að taka lán til að fjármagna almenna lánastarfsemi og til að endurlána til sérstakra meiri háttar framkvæmda í iðnaði. Við það gert með breytingum á 5. mgr. 2. liðs og 2. mgr. 4. liðs.

Í öðru lagi voru auknar heimildir skv. 4. lið samningsins til að veita styrki og hagstæð lán til rannsókna á nýjum iðnaði, vöruþróunar, markaðsathugana o. fl., er nam 10% af eigin fé sjóðsins í upphafi árs 1980, og við þá upphæð hafa bæst árlega 10% af rekstrarafgangi hvers árs, í fyrsta skipti af rekstrarafgangi 1980. Var það gert með því að bæta nýjum málslíð við 3. mgr. 4. liðs.

Með frumvarpi þessu er lagt til að ríkisstjórninni verði veitt heimild til að staðfesta af Íslands hálfu nýjan viðbótarsamning við samninginn frá 12. desember 1969, sem felur í sér eftirfarandi þrjár meginbreytingar:

1. **Að verksvið sjóðsins verði víkkað.** Skv. gildandi samningi er tilgangur sjóðsins að stuðla að tækni- og iðnþróun Íslands við aðild að EFTA og auðvelda aðlögun iðnaðarins í því sambandi. Þar sem aðlögunartímabili vegna EFTA-aðildar er lokið, þykir tímabært að skilgreina hlutverk sjóðsins víðtækar en nú er gert. Megináherzla er þó áfram lögð á tækni- og iðnþróun og samvinnu á sviði iðnaðar og viðskipta milli Íslands og annarra norrænna landa. Með breytingum á skilgreiningu tilgangs sjóðsins er fyrst og fremst haft í huga að ekki leiki vafi á að sjóðurinn geti tekið þátt í fjármögnun arðvænlegra framkvæmda, sem horfa til nýjunga í atvinnustarfsemi, þótt umrædd starfsemi falli ekki undir hefðbundna skilgreiningu iðnaðar. Sama gildir um margvíslega starfsemi er tækniframfarir á tölvuöld munu leiða af sér.
2. **Að möguleikar í lánskjörum verði sveigjanlegri.** Skv. gildandi samningi eru almenn lán sjóðsins að fullu gengistryggð miðað við US \$. Með þeirri breytingu, sem lagt er til að gerð verði, mun sjóðurinn hafa möguleika á að taka lán í öðrum gjaldmiðli en US \$ og endurlána í sama gjaldmiðli. Einnig verður unnt að lána eigið fé sjóðsins út í íslenskum krónum með þeim kjörum, er stjórn sjóðsins ákveður. Gert er þó ráð fyrir að stofnfé sjóðsins, en það skal endurgreiddast í US \$, verði lánað út í US \$.
3. **Að auknir verði möguleikar sjóðsins til þátttöku í áhættufjármögnun.** Skv. gildandi samningi starfar sjóðurinn að verkefni sínu með því að veita lán og ábyrgðir. Með breytingu þeirri, sem lagt er til að gerð verði, hefur sjóðurinn möguleika á að kaupa og selja hlutabréf í starfandi hlutafélögum og taka þátt í stofnun nýrra. Ætlunin er að slík hlutafjárkaup komi því aðeins til, að ekki hafi reynst unnt að afla nauðsynlegs áhættufjármagns eftir öðrum leiðum og sýnt þyki, að álitlegu verkefni verði ekki hrundið í framkvæmd nema þátttaka sjóðsins komi til. Gert er ráð fyrir að sjóðurinn eigi hlutafé mjög tímabundið og að hlutabréf séu seld strax og aðstæður leyfa og hagkvæmt þykir.

Ofangreindar tillögur hafa verið gerðar af nefnd sem skipuð var af iðnaðarráðherra með bréfi, dags. 20. febrúar s. l., til að yfirfara lög og samning um Iðnþróunarsjóð. Nefndina skipuðu eftirtaldir menn:

Dr. Jóhannes Nordal, seðlabankastjóri, formaður, Bragi Hannesson, bankastjóri, Guðmundur Malmquist, hdl., og Þorvarður Alfonsson, framkvæmdastjóri.

Tillögurnar voru kynntar og ræddar ítarlega á fundi stjórnar Iðnþróunarsjóðs 14. mars s. l. og kom fram jákvæð afstaða fulltrúa þeirra landa er fundinn sóttu.

Þar sem breytingarnar fela ekki í sér nýjar fjárhagslegar skuldbindingar fyrir hin löndin virðast þær geta komið í kring með erindaskiptum á milli utanríkisráðuneyta landanna. Ríkisstjórnir allra Norðurlanda þurfa að samþykkja tillögurnar og staðfesta viðbótarsamning við samninginn þar að lúti. Utanríkisráðuneytið vinnur nú að því að afla samþykkis ríkisstjórna hinna Norðurlandanna við breytingum þessum. Þykir því rétt að afla nú þegar heimildar Alþingis til þessara breytinga og að veita þeim lagagildi hér á landi. En til þess þarf að sjálfsgöðu að breyta lögum nr. 9/1970 um Iðnþróunarsjóð með áorðnum breytingum, sbr. lög nr. 43/1980, en með þeim lögum var stofnsamningnum og viðbótarsamningnum jafnframt veitt lagagildi hér á landi.

Samningurinn öðlast gildi 5 dögum eftir þann dag er öll aðildarríki hafa tilkynnt, að uppfylltar hafi verið kröfur, sem gerðar eru til gildistöku í hverju landi fyrir sig.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

1. gr. laga nr. 9 13. febrúar 1970 hljóðar nú svo:

„Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning ríkisstjórna Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um stofnun norræns iðnþróunarsjóðs fyrir Ísland (Nordisk Industrialiseringsfond for Island), sem gerður var í Reykjavík 12. desember 1969. Texti samningsins fylgir lögum þessum og telst hluti af þeim og skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á samningnum sem gerðar voru í Reykjavík 29. apríl 1980.

Texti breytinganna fylgir lögum þessum og teljast þær hluti af þeim. Þegar þær hafa öðlast gildi að því er Ísland varðar skulu ákvæði samningsins þannig breytt hafa lagagildi hér á landi.“

Með þeim breytingum á greininni, sem gerðar eru í frumvarpi þessu, er lagt til að ríkisstjórninni sé heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingarnar, sem afgreiddar voru í stjórn sjóðsins 14. mars 1985. Þegar þær hafa öðlast gildi að því er Ísland varðar skulu ákvæði samningsins, þannig breytt, hafa lagagildi hér á landi.

Um A. Breyting á 1. lið samningsins um tilgang sjóðsins:

Iðnþróunarsjóður er stofnaður við aðild Íslands að EFTA. Samkvæmt gildandi lögum takmarkast verksvið sjóðsins við útflutningsiðnað og iðnaðarframleiðslu fyrir innlendan markað, sem varð fyrir breytingum á samkeppnisaðstöðu vegna tollalækkana og fríverzlunar við EFTA-aðild. Þar sem aðlögunartíma er lokið þykir tímabært að skilgreina verksvið sjóðsins víðtækar en nú er gert. Miðar 1. gr. samningsins að því. Megináherzla er þó áfram lögð á tækni- og iðnþróun og samvinnu á sviði iðnaðar og viðskipta milli Íslands og annarra norrænna landa. Með breytingum á skilgreiningu tilgangs sjóðsins er fyrst og fremst haft í huga að ekki leiki vafi á að sjóðurinn geti tekið þátt í fjármögnun arðvænlegra framkvæmda, sem horfa til nýjunga í atvinnustarfsemi, þótt umrædd starfsemi falli ekki undir hefðbundna skilgreiningu iðnaðar. Sama gildir um margvíslega starfsemi er tækniframfarir á tölvuöld munu leiða af sér.

Um B. Breyting á 3. lið samningsins um gengisákvæði:

Samkvæmt gildandi samningi eru almenn lán sjóðsins að fullu gengistryggð miðað við US \$. Sú mikla breyting sem átt hefur sér stað á síðustu árum á gengi flestra gjaldmiðla gagnvart US \$ hefur fært úr skorðum sambengi á kjörum lána sem bundin eru gengi US \$ annars vegar og lána er bjóðast í öðrum gjaldmiðlum hins vegar. Með þeirri breytingu sem lagt er til að gerð verði mun sjóðurinn hafa möguleika á að taka lán í öðrum gjaldmiðli en

US \$ og endurlána í sama gjaldmiðli. Einnig verður unnt að lána eigið fé sjóðsins út í íslenskum krónum með þeim kjörum, er stjórn sjóðsins ákveður. Gert er þó ráð fyrir að stofnfé sjóðsins, en það skal endurgreiddast í US \$, verði lánað út í US \$.

Um C. Breyting á 4. lið samningsins um starfshætti:

Efnisleg breyting á þessum lið samningsins felur í aðalatriðum í sér að auk þess sem sjóðurinn starfar að verkefni sínu með því að veita lán og ábyrgðir, er honum heimilað að kaupa og selja hlutabréf í starfandi fyrirtækjum og taka þátt í stofnun nýrra. Ætlunin er að slík hlutafjárkaup komi því aðeins til, að ekki hafi reynzt unnt að afla nauðsynlegs áhættufjármagns eftir öðrum leiðum og sýnt þyki að álitlegu verkefni verði ekki hrundið í framkvæmd nema þátttaka sjóðsins komi til. Gert er ráð fyrir að sjóðurinn eigi hlutafé mjög tímabundið og að hlutabréf séu seld strax og aðstæður leyfa og hagkvæmt þykir. Þá skal það vera meginregla að um minnihlutaeign sjóðsins sé að ræða.

Ekki leikur vafi á að mikil þörf er á að brjóta upp á nýjum leiðum í fjármögnun framkvæmda og nýsköpunar í atvinnulífi á Íslandi. Er hér fyrst og fremst um að ræða aukið framboð á áhættufjármagni til þess að unnt sé að koma til móts við þarfir atvinnulífsins. Í þeim efnum gæti Iðnþróunarsjóður gegnt þýðingarmiklu hlutverki, sem mikil þörf er fyrir og aðrar fjármálastofnanir sinna ekki nema að mjög takmörkuðu leyti. Aðild Norðurlanda mundi greiða fyrir aðgangi að þekkingu og reynslu í þessum efnum, sem einnig er brýn þörf fyrir.

Með möguleikum á fjölþættari starfsháttum yrði sjóðurinn betur í stakk búinn til að leggja sitt af mörkum til að greiða fyrir nýsköpun í atvinnulífi og þeirri tæknivæðingu sem verður að eiga sér stað á Íslandi í náninni framtíð.

Nefna má dæmi þar sem hefðbundin lánsfjármögnun hentar ekki og þörf er fyrir fjármagn í öðru formi, auk utanaðkomandi þekkingar:

- a) Fyrirtæki hefur þörf fyrir að leita erlendra markaða. Það krefst verulegra fjárbindinga til margra ára í sölustarfsemi, sem ekki fer að skila sér í fjármagni frá rekstri fyrr en að nokkrum árum liðnum.
- b) Fyrirtæki þarf að leggja út í umfangsmikinn kostnað við þróun nýrrar framleiðslu og framleiðsluáferða til að styrkja stöðu sína á markaðnum.
- c) Fyrirtæki lendir á krossgötum vegna kynslóðaskipta. Nýir eigendur (erfingjar) hafa ekki áhuga né getu til að halda rekstri áfram og óska eftir að selja hluti sína.
- d) Fyrirtæki getur af ýmsum ástæðum lent í tímabundnum erfðleikum vegna mistaka í stjórnun eða vegna óviðráðanlegra ytri aðstæðna og þurft á fjárhagslegri eða stjórnunarlegri endurskipulagningu að halda.
- f) Fyrirtæki er stofnsett til að fylgja eftir og nýta tækifæri sem talið er liggja í góðri framleiðsluhugmynd og sérþekkingu á svokölluðu hátæknisviði, þar sem veruleg áhætta fylgir.

Fjármagnsþörf, sem skapast við slíkar og aðrar svipaðar aðstæður, verður eins og áður segir ekki ávallt leyst svo viðunandi sé með hefðbundnu lánsfé. Því getur reynzt nauðsynlegt að í stað lánsfjár eða jafnhliða því komi til áhættufjármagn í einhverri mynd.

Hlutafé er algengasta formið varðandi áhættufjármögnun. Hlutafé getur verið í ýmsum myndum, t. d. mismunandi hvað varðar áhrif á stjórn, rétt til arðgreiðslna o. s. frv.

Lánsfé sem áhættufjármagn getur einnig verið með ýmsum hætti. Þar má hugsa sér lánsfé sem ekki er krafist trygginga fyrir og víkur fyrir öðru lánsfé verði fyrirtæki gjaldþrota, lánsfé sem ber vexti í ákveðnu hlutfalli við hagnað, lánsfé sem breyta má síðar í hlutafé. Þá má hugsa sér lán sem veitt er sem áhættufé til ákveðinna verkefna innan fyrirtækis, t. d. vöruþróunar, sem endurgreiddist því aðeins að verkefnið leiði til arðbærrar framleiðslu. Sjóðurinn hefur haft mjög takmarkað fjármagn til slíkra lánveitinga. Árangur af ráðstöfun þess fjár hefur verið mjög jákvæður.

Með hliðsjón af því, að möguleikar sjóðsins til áhættufjármögnunar eru auknir, þykir nauðsynlegt að skilgreina með öðrum hætti en áður, hvaða sjónarmið skuli höfð í huga við ákvörðun um fjárhagslegar skuldbindingar. Í gildandi samningi segir að lánveitingar skuli ákveðnar í samræmi við viðurkennd bankaleg og efnahagsleg sjónarmið. Með hliðsjón af fjölþættari starfsháttum, sem stefnt er að, þykir rétt að í staðinn komi, að ákvarðanir um lánveitingar, hlutabréfakaup og ábyrgðir skuli vera í samræmi við almennar grundvallarreglur viðskipta.

Auk þeirra efnisbreytinga, sem gerðar eru á 4. gr., hefur uppsetningu verið breytt þannig, að gildandi ákvæði um ráðstöfun 10% af tekjuafgangi eru talin upp sem sérstakur liður, d, í skilgreiningu á því með hvaða hætti sjóðurinn starfi að verkefni sínu.

Um 2. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.